

**МІФОНІМИ АНГЛІЙСЬКОГО ФЕНТЕЗІ: ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ
АСПЕКТ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ ТВОРІВ
ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА)**

Кравчук Ілля Ігорович,

Магістрант кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Переклад твору фентезі є дуже цікавим викликом для перекладача, адже кожен твір такого жанру характеризується вживанням міфонімів. За визначенням “Малої філологічної енциклопедії”, міфоніми – це елемент міфу та споріднених оповідей (казок, легенд), власна назва об'єкта або суб'єкта, що фігурує в них [1]. У текстах фентезійного жанру вони виконують вельми важливу і захоплюючу роль, оскільки функціонують як унікальні мовні одиниці, що відображають культурні, історичні та міфологічні аспекти певного народу чи вигаданого світу. Кожен художній твір фентезійного жанру містить в собі міфоніми, і роботи Толкіна – ідеальний приклад цього явища.

Як сказано у статті Девіда Догана, Джон Рональд Руел Толкін – англійський письменник, поет, професор і філолог. Відомий у всьому світі завдяки своїм творам і їх неабиякому впливу, особливо завдяки «Гобіту, або Туди і Звідти», трилогією «Володаря перснів» та «Сильмариліон» [3]. Його роботи популярні унікальним міфологічним світом, в якому проживають гобіти, тролі, орки, люди, ельфи, дракони та багато інших істот. Усі вони та весь світ Середзем'я є ідеальним прикладом вживання міфонімів, адже міфоніми – це лексичні одиниці, що вживаються для відображення культурних, історичних та міфологічних аспектів вигаданого світу та народів.

Переклад цих лексичних одиниць є дуже значним викликом для перекладачів, адже кожен з цих міфонімів має свої першоджерела, якими автор надихався. Дж. Р. Р. Толкін будучи філологом і знаючи понад п'ятнадцяти мов, цікавився різними культурами і міфологіями, читаючи його твори можна помітити те, що

він, наприклад, надихався скандинавською міфологією, це видно по таким міфічним істотам як гноми, варги, тролі, Беорну, навіть чарівник Гандальф має свої корені в скандинавській літературі, де його прообраз вже існував в міфах і легендах. У давньоскандинавській мові Гандальф (*Gandálfr*) є одним з гномів що населяють ґрунт (на відміну від згаданих слідом за ними в творі, карликів, що живуть у каменях) [2].

Правильний переклад завжди має ключове значення у збереженні атмосфери, контексту, смислового навантаження, тощо, але у випадку міфонімів потрібно також враховувати культурну та міфологічну складову, притаманну оригінальному твору і його світу. Переклад міфонімів в літературі є складним творчим процесом, який вимагає від перекладача не лише лінгвістичних навичок, але й глибокого розуміння культурного контексту, авторського задуму, культури, релігії, тощо. Оскільки, як було вже згадано у цій роботі раніше, міфоніми мають глибоке культурне значення, перекладачі мають відповідально підійти до роботи з цими одиницями. Зокрема, труднощі полягають в тому, як правильно передати ці імена іншими мовами, водночас зберігаючи символізм і культурну конотацію.

Адекватний переклад міфонімів вимагає від перекладачів глибоких знань не тільки у перекладі, а також у таких галузях як міфологія, історія, релігія, і навіть філософія. Збереження культурних підтекстів є головною запорукою для передачі початкового значення міфоніму, хоч іноді це не є можливим через культурну та історичну різницю цільової аудиторії оригіналу, і цільової аудиторії перекладу. Ще одна особливість міфонімів – це створення глибшого рівня розуміння контексту, що зі свого боку допомагає краще усвідомити міфологічні та культурні відсилки у фентезійному світі, що дуже часто є аспектом для розуміння тексту і персонажів в ньому.

Для передачі всіх цих особливостей перекладачі використовують багато різних прийомів, серед яких [4]:

1. Експлікація – детальне пояснення або роз'яснення оригінального значення.

2. Компенсація – усунення незрозумілості у сприйнятті оригінального значення цільовою аудиторією, замінуючи його новим, ближчим до цільової аудиторії відповідником.
3. Додавання – введення нових слів, термінів чи концепцій у цільовий текст для передачі важливих аспектів оригіналу. Як правило цей прийом використовують тоді, коли оригінальне значення не може бути відтвореним в мові перекладу.
4. Заміна – заміна лексеми на іншу за значенням на аналогічний, зі збереженням оригінального значення.
5. Напівкалькування – залишення повного, або часткове залишення певного слова чи виразу оригіналу без перекладу.
6. Транскодування – передача звукової, або графічної форми слова за допомогою абетки мови перекладу.
7. Калькування – копіювання іншомовного слова за допомогою використання цільової мови.

Успішний переклад міфонімів повинен зберігати баланс між вірністю оригіналу та зрозумілістю для читачів перекладу, забезпечуючи при цьому передачу глибинних смислів та атмосфери фентезійного світу і його культури. Важливість міфонімів проявляється в процесі перекладу, коли збереження їхнього значення стає одним із ключових завдань перекладача.

Література:

1. Мала філологічна енциклопедія / укладачі: Олександр Скопненко, Тетяна Цимбалюк. — Київ : Довіра, 2007. — 478 с. : іл. — ISBN 978-966-507-209-6. — С. 244.
2. Anthony Faulkes Prologue and Gylfaginning. Second Edition. — Short Run Press Limited, Exeter, 2005. — С. 167 — ISBN –0-903521-34-2.
3. *Dougan D. J.R.R. Tolkien: A Biographical Sketch* — [The Tolkien Society](#).
4. Lincoln F. Translation of Names in Children's Fantasy Literature. Translation Studies. 2006
5. Shippey, T. A. (1982). [*Shippey, Tom \(2005\) \[1982\]. The Road to Middle-Earth \(Third ed.\). Grafton \(HarperCollins\). pp. 131–133. ISBN 978-0261102750.*](#) London: Allen & Unwin. [ISBN 0-04-809018-2](#). [OCLC 8964425](#).